باسمه تعالی

روایاتی در باره این که «خدا به ما نزدیک است» و ما در محضر او هستیم

۱ـ مولای متقیان امیرمومنان علیه‌السلام در توصیف خداوند فرموده‌اند:

اَلباطِنُ لِکُلِّ خَفیَّه وَ الْحاضِرُ لِکُلِّ سَرِیْرَه، الْعالِمُ بِما تُکِنُّ الصُّدُوْرُ وَ ما تَخُوْنُ الْعُیُوْنُ ـ

خداوندی که از هر چیز مخفی آگاه است و در باطنِ همه حضور دارد، از اسرار نهفته سینه‌ها با خبر است و چشم‌های خیانتگر را به خوبی می‌بیند.[۱]

۲ـ در خطبه دیگری از همان امام علیه‌السلام می‌خوانیم:

فَاتَّقُوا اللهَ الَّذی اَنْتُمْ بِعَیْنِهِ وَ نَواصِیْکُمْ بِیَدِهِ وَ تَقَلّبُکُمْ فی قَبْضَتِهِ، اِنْ اَسْرَرْتُمْ عَلِمَهُ وَ اِنْ اَعْلَنْتُمْ کَتَبَهُ ـ

از خداوندی بپرهیزید که همواره در پیشگاه او حاضرید و زمام اختیار شما به دست او و حرکات و سکنات شما در قبضه او است، اگر[اعمال و نیّات خود را] پنهان کنید می‌داند و اگر آشکار سازید می‌نویسد.[۲]

۳ـ شخصی از امام جواد علیه‌السلام خواست او را پندی دهد. حضرت در پاسخ فرمود:

اگر بگویم آیا می‌پذیری؟ گفت: بله. فرمود: «صبر و بردباری را بالش خود قرار بده؛ فقر را در آغوش بگیر؛ شهوات را از خود دور کن؛ با هوای نفس مخالفت کن؛ (**اعْلَمْ أَنَّکَ لَنْ تَخْلُوَ مِنْ عَیْنِ اللَّهِ فَانْظُرْ کَیْفَ تَکُون**)؛ این را بدان که پیوسته در محضر دید خدا هستی. خوب توجه کن که چگونه رفتار می‌کنی.[۳]

۴ـ روزی «ابو حنیفه» خدمت امام صادق علیه‌السلام عرض کرد من فرزندت «موسی» را دیدم که نماز می‌خواند و مردم از جلوی او عبور می‌کردند و آن‌ها را نهی نمی‌کرد، در حالی که این‌کار مطلوب نیست! امام صادق علیه‌السلام فرمود فرزندم موسی را صدا زنید، حضرت را صدا کردند، امام صادق علیه‌السلام سخن ابوحنیفه را برای فرزندش موسی ابن جعفر علیه‌السلام تکرار فرمود، در جواب عرض کرد:

«یَا أَبَتِ إِنَّ الَّذِي کُنْتُ أُصَلِّي لَهُ کَانَ أَقْرَبَ إِلَيَّ مِنْهُمْ یَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَ وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ ـ

ای پدر! کسی که من برای او نماز می‌خواندم از آن‌ها به من نزدیک‌تر بود، چنان که خداوند متعال می‌فرماید: ما به انسان از رگ قلب او نزدیک‌تریم».

امام صادق علیه‌السلام او را در آغوش گرفت و فرمود:

«**بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي یَا مُسْتَوْدَعَ الْأَسْرَار** ـ پدر و مادرم به فدایت باد، ای کسی که اسرار الهی در قلبت به ودیعت نهاده شده».[۴]

۵ـ امام صادق علیه‌السلام به اسحاق بن عمار فرمود:

یا إِسْحَاقُ خَفِ اللَّهَ کَأَنَّکَ تَرَاهُ وَ إِنْ کُنْتَ لَا تَرَاهُ فَإِنَّهُ یَرَاکَ فَإِنْ کُنْتَ تَرَى أَنَّهُ لَا یَرَاکَ فَقَدْ کَفَرْتَ وَ إِنْ کُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ یَرَاکَ ثُمَّ بَرَزْتَ لَهُ بِالْمَعْصِیَةِ فَقَدْ جَعَلْتَهُ مِنْ أَهْوَنِ النَّاظِرِینَ عَلَیك.

ای اسحاق ! طوری از خدا بترس که گویا او را می‌بینی، هر چند تو او را نمی‌بینی ولی او تو را می‌بیند. و اگر معتقد باشی که او تو را نمی‌بیند بی‌شک، به او کفر ورزیده‌ای و اگر بدانی که او تو را می‌بیند و آن‌گاه در حضور او معصیت کنی بی‌تردید او را از پست‌ترین بینندگان قرار داده‌ای».[۵]

---

۱. نهج البلاغة (للصبحی صالح) ص ۱۹۰

۲. نهج البلاغة (للصبحی صالح) ص۲۶۶

۳. تحف العقول النص ص۴۵۵ ـ قَالَ لِلْجَوَادِ ع رَجُلٌ أَوْصِنِی قَالَ وَ تَقْبَلُ قَالَ نَعَمْ قَالَ تَوَسَّدِ الصَّبْرَ وَ اعْتَنِقِ الْفَقْرَ وَ ارْفَضِ الشَّهَوَاتِ وَ خَالِفِ الْهَوَى وَ اعْلَمْ أَنَّکَ لَنْ تَخْلُوَ مِنْ عَیْنِ اللَّهِ فَانْظُرْ کَیْفَ تَکُون.

۴. الکافی (ط - الإسلامیة) ج۳ ص۲۹۷ ـ وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ رَفَعَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: دَخَلَ أَبُو حَنِیفَةَ عَلَى أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَهُ رَأَیْتُ ابْنَکَ مُوسَى یُصَلِّی وَ النَّاسُ یَمُرُّونَ بَیْنَ یَدَیْهِ فَلَا یَنْهَاهُمْ وَ فِیهِ مَا فِیهِ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع ادْعُوا لِی مُوسَى- فَدُعِیَ فَقَالَ یَا بُنَیَّ إِنَّ أَبَا حَنِیفَةَ یَذْکُرُ أَنَّکَ کُنْتَ صَلَّیْتَ - وَ النَّاسُ یَمُرُّونَ بَیْنَ یَدَیْکَ فَلَمْ تَنْهَهُمْ فَقَالَ نَعَمْ یَا أَبَتِ إِنَّ الَّذِی کُنْتُ أُصَلِّی لَهُ کَانَ أَقْرَبَ إِلَیَّ مِنْهُمْ یَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَ وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیدِ - قَالَ فَضَمَّهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِلَى نَفْسِهِ ثُمَّ قَالَ یَا بُنَیَّ بِأَبِی أَنْتَ وَ أُمِّی یَا مُودَعَ الْأَسْرَار.

۵. الکافی (ط - الإسلامیة) ج۲ ص۶۸

۶ـ رُوِی عَنْ عَلِی بْنِ الْحُسَینِ ع أَنَّهُ جَاءَ رَجُلٌ وَ قَالَ

شخصی نزد امام سجاد علیه‌السلام رسید و عرض کرد:

أَنَا رَجُلٌ عَاصٍ وَ لَا أَصْبِرُ عَنِ الْمَعْصِیةِ فَعِظْنِی بِمَوْعِظَةٍ

من مردی گنهکارم و صبر نمی‌توانم کرد از معصیت و گناه پس پند ده مرا به موعظه‌ای.

قَالَ ع افْعَلْ خَمْسَةَ أَشْیاءَ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ ـ حضرت فرمود: پنج کار بکن و هر چه می‌خواهی گناه کن.

فَأَوَّلُ ذَلِكَ لَا تَأْكُلْ رِزْقَ اللَّهِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ ـ اوّل این‌که مخور روزی خدا را و هر چه می‌خواهی گناه کن.

وَ الثَّانِی اخْرُجْ مِنْ وَلَایةِ اللَّهِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ ـ دوم طلب کن موضعی که خدا تو را نبیند و هر چه می‌خواهی گناه کن.

وَ الثَّالِثُ اطْلُبْ مَوْضِعاً لَا یرَاكَ اللَّهُ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ ـ سوم از ملک خدا بیرون رو و هر چه می‌خواهی گناه کن.

وَ الرَّابِعُ إِذَا جَاءَ مَلَكُ الْمَوْتِ لِیقْبِضَ رُوحَكَ فَادْفَعْهُ عَنْ نَفْسِكَ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْتَ

چهارم چون ملک‌الموت بیاید که روح تو را قبض کند پس دفع کن او را از خود و هر چه می‌خواهی گناه کن.

وَ الْخَامِسُ إِذَا أَدْخَلَكَ مَالِكٌ فِی النَّارِ فَلَا تَدْخُلْ فِی النَّارِ وَ أَذْنِبْ مَا شِئْت

پنجم چون خواست مالک دوزخ تو را داخل آن کند، تو داخل مشو در دوزخ و هر چه می‌خواهی گناه کن.[۶]

۷ـ در دعای «یستشیر» که از رسول اکرم صلی‌الله‌وعلیه‌وآله‌وسلم نقل شده می‌خوانیم:

أسمَع السّامَعین أبصَر النّاظِرین ـ خدواندی که شنواترین شنواها و بیناترین بینندگان است.[۷]

۸ـ امیرمؤمنان علی علیه‌السلام می‌فرماید:

اتَّقُوا مَعَاصِیَ اللَّهِ فِي الْخَلَوَاتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِم

از معصیت خدا در پنهانی و خلوتگاه‌ها بپرهیزید، چرا که شاهد همان حاکم (حکم کننده و قاضی) است.[۸]

۹ـ امیرمؤمنان علی علیه‌السلام می‌فرماید:

وَ لَا تَهْتِكُوا أَسْتَارَكُمْ عِنْدَ مَنْ یعْلَمُ أَسْرَارَكُمْ

پرده خویش را در نزد خداوندی که از اسرارتان آگاه است، ندرید.[۹]

۱۰ـ امام سجاد علیه‌السلام در دعای ابوحمزه ثمالی می‌فرماید:

أَيْ رَبِّ جَلِّلْنِي بِسَتْرِكَ وَ اعْفُ عَنْ تَوْبِيخِي بِكَرَمِ وَجْهِكَ

ای پروردگار من کردار زشتم را در پرده‌دار و از گناهانم به بزرگواری ذاتت درگذر

فَلَوِ اطَّلَعَ الْيَوْمَ عَلَى ذَنْبِي غَيْرُكَ مَا فَعَلْتُهُ وَ لَوْ خِفْتُ تَعْجِيلَ الْعُقُوبَةِ لِاَجْتَنَبْتُهُ

که اگر بر گناهم کسی غیر از تو آگاه می‌شد البته آن گنه نمی‌کردم و اگر از تعجیل می‌ترسیدم هم از خطا اجتناب می‌نمودم

لاَ لِأَنَّكَ أَهْوَنُ النَّاظِرِينَ (إِلَيَّ) وَ أَخَفُّ الْمُطَّلِعِينَ (عَلَيَّ)

نه از این رو که تو از دیگران در نظرم بی‌قدر و اهمیت‌تری

بَلْ لِأَنَّكَ يَا رَبِّ خَيْرُ السَّاتِرِينَ وَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ (وَ أَحْلَمُ الْأَحْلَمِينَ) وَ أَكْرَمُ الْأَكْرَمِين

بلکه بدین سبب که تو بهترین ستاران و پرده‌پوشان و نیکوترین حکم‌فرمایان و بزرگوارترین بزرگواران عالمی.[۱۰]

---

۶. جامع الأخبار(للشعیری)، ص ۱۳۰

۷. مهج الدعوات و منهج العبادات ص ۱۲۵

۸. نهج البلاغه (للصبحی صالح) ص۵۳۲

۹. نهج البلاغه (للصبحی صالح) ص۳۲۰

۱۰. مصباح المتهجد و سلاح المتعبد ج۲ ۵۸۴ دعاء السحر فی شهر رمضان ..... ص : ۵۸۲

۱۱ـ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقَ ع يَقُولُ مَا أَحَبَّ اللَّهَ مَنْ عَصَاهُ ثُمَّ تَمَثَّلَ فَقَالَ:

تَعْصِي الْإِلَهَ وَ أَنْتَ تُظْهِرُ حُبَّهُ هَذَا مُحَالٌ فِي الْقِيَاسِ بَدِيعٌ

لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقاً لَأَطَعْتَهُ إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيع

محمّد بن ابی عمیر به نقل از شخصی که خود از امام صادق علیه‌السّلام شنیده آورده است که آن حضرت فرمود: «هر کس معصیت خدا را بکند، خدا او را دوست ندارد.» سپس حضرت شعر زیرا را به عنوان شاهد بازگو نموده و فرمود:

آیا با اظهار محبّت معبودت از او نافرمانی می‌کنی؟ مقایسه این دو امر کار نو ظهوری است.

اگر محبّتت راست بود، مسلّما از او اطاعت می‌نمودی، زیرا عاشق، همواره فرمانبر معشوق خویش است.[۱۱]

۱۲ـ خدای تعالی به حضرت داود علیه السلام وحی کرد:

يا داوودُ مَن أحَبَّ حَبيبا صَدّقَ قَولَهُ و مَن رَضِيَ بحَبيبٍ رَضِيَ بفِعْلِهِ و مَن وَثِقَ بحَبيبٍ اعْتَمَدَ علَيهِ و منِ اشْتاقَ إلى حَبيبٍ جَدَّ في السَّيرِ إلَيهِ

ای داوود! هر کس محبوبی را دوست بدارد سخنش را باور کند و هر که از محبوبی خوشش آید، کردار او نیز در نظرش پسندیده آید و هر که به محبوبی اعتماد داشته باشد به او تکیه کند و هر که شیفته محبوبی باشد در حرکت به سوی او بکوشد.[۱۲]

۱۳ـ پیامبر اعظم صلی‌الله‌وعلیه‌وآله‌وسلم فرمود:

عَلَامَةُ حُبِ اللَّهِ حُبُّ ذِكْرِ اللَّهِ وَ عَلَامَةُ بُغْضِ اللَّهِ بُغْضُ ذِكْرِ اللَّه

نشانه دوست داشتن خدای تعالی، دوست داشتن یاد و نام اوست و نشانه ناخوش داشتن خدای تعالی، ناخوش داشتن یاد و نام خدا است.[۱۳]

۱۴ـ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ قَالَ: خَدَمْتُ سَيِّدَ الْأَنَامِ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ ع ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً فَلَمَّا أَرَدْتُ الْخُرُوجَ وَدَّعْتُهُ فَقُلْتُ لَهُ أَفِدْنِي فَقَالَ بَعْدَ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً يَا جَابِرُ قُلْتُ نَعَمْ إِنَّكُمْ بَحْرٌ لَا يُنْزَفُ وَ لَا يُبْلَغُ قَعْرُهُ

قَالَ يَا جَابِرُ بَلِّغْ شِيعَتِي عَنِّي السَّلَامَ وَ أَعْلِمْهُمْ أَنَّهُ لَا قَرَابَةَ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَا يُتَقَرَّبُ إِلَيْهِ إِلَّا بِالطَّاعَةِ لَهُ يَا جَابِرُ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ أَحَبَّنَا فَهُوَ وَلِيُّنَا وَ مَنْ عَصَى اللَّهَ لَمْ يَنْفَعْهُ حُبُّنَا.

جابر بن یزید جعفی گفت هجده سال به خدمتکاری امام و مولایم حضرت باقر اشتغال داشتم وقتی خواستم از خدمت آن جناب خارج شوم وداع کرده گفتم مرا بهره‌ای برسان.

مولایم فرمود: جابر پس از هجده سال (باز هم برایت چیزی بگویم)

گفتم: آری شما دریای خشک ناشدنی و ژرف و بی‌پایان هستید.

فرمود: جابر سلام مرا به شیعیانم برسان به آن‌ها بگو بین ما و خدا خویشاوندی نیست و نمی‌توان مقرب درگاه او شد مگر به اطاعت. جابر هر که مطیع خدا باشد و دوستدار ما ولی ما است و هر که معصیت خدا را کند دوستی ما به او نفعی نمی‌بخشد.[۱۴]

---

۱۱. فلاح السائل و نجاح المسائل ص ۱۵۸ ـ دو بیت شعر از امام صادق علیه‌السلام نیست بلکه حضرت آن را به عنوان تمثیل بیان فرموده‌اند. در آیه دوم سوره حجرات نیز می‌فرماید: «حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمانَ، وَ زَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ، وَ كَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَ الْفُسُوقَ وَ الْعِصْيانَ – خداوند ایمان را در نزد شما محبوب گردانید و آن را در دل‌های‌تان بیاراست، و کفر و گناه و نافرمانی را در نزدتان ناخوشایند جلوه داد.

۱۲. عدة الداعی و نجاح الساعی ص۲۵۲

۱۳. جامع الأخبار(للشعیری) ص۱۲۸

۱۴. الأمالی (للطوسی) ص ۲۹۶ ـ بشارة المصطفی لشیعة المرتضی (ط – القدیمة) ج۲ ص۱۸۹ ـ الفضائل (لابن شاذان القمی) ص۸ ـ بحار الأنوار (ط – بیروت) ج۶۸ ص۱۷۹